

БАШКАУШЧНА

WHITERUTHENIAN WEEKLY „THE FATHERLAND“

№ 28 (31)

19 ВЕРАСНЯ 1948 Г.

Цана 30 н. фэн.

ГОД ВЫДАННЯ 2

ЗАХАД ТАКСАМА ЗБРОЩА

ВАЖНЫЯ МЕРАПРЫЕМСТВЫ ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Заступнік брытанскага прэм'ера Г. Морысон паведаміў на спэцыяльнім паседжанні брытанскага парламанту 14 верасня аб новых важных пастановах ураду ў кірунку выдатнага павялічэння ваеннаі магутнасці Брылікабрытаніі й ейнае абароназдольнасці на выпадак вайны.

Першым такім мерапрымствам ёсьць прадаўжэнне тэрміну ваеннае службы. Тыя жаўнеры, што ў бліжэйшых месяцах павінны быті-б быць здэмабілізаваныя, будучы затрыманыя ў арміі на далейшыя трох месяцы. Такім чынам колькасць брытанскай арміі з канцом гэтага году павялічыцца на 80.000 чалавек, чым сці было прадбачана ў выпадку правядзення дэмабілізацыі. Апрача гэтага армія атрымае найбольш новыя віды зброі.

Далей Морысон паведаміў, што будзе абвешчаны вялікі набор ахвотнікаў у наземную, марскую й паветраную армію. Таксама будучы зробленыя патрэбныя мерапрымствы для палепшання й прысыпешання прадукцыі зброй, асабліва ў галіне супрацьлётніцкай абароны, панцырнай зброй ўзбраення пяхотных адзінак. У сувязі з цяперашнім міжнародным палажэннем

ЗША ЗА ПАВЯЛІЧЕНЬНЕ

ЗША зьяўляюцца перакананымі, што толькі шлях ім павялічэння сваёй ваеннаі магутнасці й сканчэння із палітыкай уступак змогуць забясьпечыць сусветны мір.

Паводле паведамлення з Вашынгтону, міністар замежных справаў ЗША Маршаль у сувязі з далейшым напружаннем міжнароднага палажэння мае выступіць на чарговай агульной сесіі Задзіночных Нацыяў з праектам міжнароднага саюзу абароны, які меў-бы быць далейшым расшырэннем заходнезўрапейскай уніі.

Кіраунік эўрапейскай помачы паводле пляну Маршала Гофман заявіў 14 верасня на прэсавай канфэрэнцыі аб неабходнасці абароны заходніх Эўропы перад камунізмам. Калі-б Эўропа стала камуністычнай, тады Амерыка толькі ў тым выпадку магла-б уратаваць сваю незалежнасць, калі-б перамянілася ў сільнае ваеннае гаспадарства. Гэтыя вялікія ваенныя заданні вымагаюць ад Амерыкі ўвесыці вялікія аблежванні ўсіх галінах мірнага жыцця.

БЭРЛІНСКІ КАНФЛІКТ ТРЫВАЕ

Робленыя заходнімі гаспадарствамі стараныні, каб залагодзіць Бэрлінскі канфлікт і прывесці да якогаколечы паразумення ў гэтай справе з Саветамі, дагэтуль ня дамі ніякага выніку. Нарады 4-ох губернатараў у Бэрліне, закончаныя 7 верасня сёмым паседжаннем, далей не ўзнаваліся. Перарваныя па начатку верасня перамовы ўпаўнамочаных прадстаўнікоў ЗША, Вялікабрытаніі й Францыі з Савецкім урадам у Москве, прадаўдадобна, неадбываюцца ізноў, але без падзеі на памылны вынік. Гэтак 14 верасня адбылася новая паўтараўданінна гутарка з Молатавым, якая была найкарацейшая з усіх дасюleshніх гутарак. Было паведамлена ў сувязі з гэтым, што спадзяюцца новай гутаркі трох паслоў з Молатавам, у якой аднак Сталін, прадаўдадобна, на восьме ўдзелу, бо знаходзіца на адпачынку і зьяўляеца няпрысутнім у Москве.

Амерыканскія афіцыйныя дзейнікі, а таксама й амэрыканскія ваенныя губернаторы Нямеччыны Клей заявілі, што калі размовы ў Москве не прывядуць да жаданых вынікаў, дык трэба лічыцца з магчымасцю, што справа Бэрліна знайдзецца на парадку дня сесіі Задзіночных Нацыяў, якая пачынаецца ў Парыжы ўжо 21 верасня.

Маскоўская радыё 14 верасня, каментуючы палажэнне ў Бэрліне, падкрэсліла, што за нядоўгія беспарадкі ў Бэрліне Савецкі Саюз не насе ніякай адказнасці ѹ што населніцтва Бэрліна падтрымлівае савецкую палітыку (?).

Ген. Клей 14 верасня заявіў на прэсавай канфэрэнцыі, што ў выпадку заламання пераговораў у справе спынення савецкай блікады Бэрліну, паветраныя даставы ў Бэрлін будуть павялічаны на 40%.

САВЕЦКІЯ ЖАЎНЕРЫ ДЭЗЭРТУЮЦЬ

Колькасць савецкіх грамадзянаў, што перабягаюць з савецкімі у заходніх зонах, апошнім часам значна павялічылася. Толькі ў амэрыканскую зону Нямеччыны — як паведамляе «Нью-Ёрк Гэральд Трыбюн» — за мінулыя 12 месяцаў перабегла звыш 13.000 савецкіх грамадзянаў, ісправажні афіцэрару і жаўнерару савецкай акупаванай арміі. Паміж імі знаходзіцца роўна 4.000 афіцэрару з двума генэраламі на чале, зь іх адзін сябра штабу маршала Сакалоўскага, 6.000 жаўнерару і 3.000 савецкіх работнікаў і ўрадаўцаў.

Ураду не астаетца нічога іншага, — заявіў — Морысон — як увесыці гэтыя мерапрымствы. Ни гледзячы на ўсе стараныі знайсці мірнае развязанне многіх пасыльваних праблемаў, міжнароднае палажэнне да аднак падставы для занепакаення.

У далейшым Морысон заявіў, што прадукцыя спэцыяльніх тыпаў зынішчальнікаў будзе амаль падвоеная. У прадукцыі самалётаў павінна Ангельшчына мець на ўвесь не толькі сваю собскую абарону, але таксама й памагаць іншым краінам, уключна з краімі заходніх сўражынскай уніі.

Ня менш будзе таксама звернутая ўвага на рэкортоўшчыну і прыгатаванне цывільнага населніцтва Ангельшчыны да супрацьлётніцкай абароны.

Брытанскай прэса спаткала прыхільна ўрадавыя пасстановы аб прадаўжэнні ваеннае службы ў павялічэні пасаджаніі самалётаў і іншага вяснага матэрыялу. Кансэрваторы «Дэйлі Тэлеграф» піша: «Як паказвае заява ўраду, мы збліжаемся да таго моманту, калі ўтрыманыя міру больш залежыць ад павялічэння ваеннаі магутнасці, чым сці ад якіх-небудзь іншых аргументаў».

ВАЕННАІ МАГУТНАСЦІ

Прэзыдэнт Труман у вадні сваёй прамове 13 верасня між іншага зазначыў: «Мы жывём яшчэ ў вельмі небясьпечным часе й павінны, як ніколі перад гэтым, імкніцца да таго, каб нашувае магутнасць як мага павялічыць». Дзяржаўныя сакратары для арміі й ваенага флёту заявілі на публічных зборках, што найлепшымі сродкамі для забясьпечання міру ёсьць добра ўзброенія ваенныя сілы Амерыкі.

Кандыдат рэспубліканскай партыі на прэзыдэнта Т. Дуй з асаблівым націскам п дчыркнуў, што ЗША павінны з ваенага гледзішча стацца так сільнымі, каб ніякай сіле ў сільце не альфаўмасці на іх напасці.

Амэрыканскі міністар абароны Форэстэль прызнаў 103,6 мільёнаў даляраў на абарону прызначыў на прадукцыю бамбакіў і ракетных зынішчальнікаў.

Урад ЗША даў неабежаваныя паўнамоцтвы галоўнамададаўчаму амэрыканскага лётніцтва ў Нямеччыне ген. Лемзі, якія даюць яму права да распачацца ўсякіх, патрэбных на ягоную думку, мерапрымствў на сувязі з апошнімі дамаганьнямі Саветаў у справе паветраных лётаў у Бэрліне.

У гэты-ж час генэрал дэ Голь знаходзіцца ў прапагандай падарожжы на падні Францыі, дзе на працягу 8 дзён мае выступіць із 100 прамовамі. У вадні сваёй мове ён заявіў, што лёс нацыі хутка возьмë ўсас рукі і што зьяўляеца пэўным згоды народу, калі апошні будзе аг гэтым запытаны.

СПРАВА ИТАЛЬЯНСКИХ КАЛЕНІЯЎ

13 верасня распачалася ў Парыжы канферэнцыя замежнікаў міністраў замежных справаў ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі й СССР ў справе былых італьянскіх каленіяў у Афрыцы — Лібіі, Эрытрэі й Самалі. Згодна пастановы Задзіночных Нацыяў, справа італьянскіх каленіяў павінна быць развязаная да 15 верасня сёлета. Калі-ж у гэтым тэрміне справа гэтая ня будзе палагоджана, дык займецца ёй найбліжэйшая сесія Задзіночных Нацыяў.

Як і трэба было спадзявацца, канферэнцыя не дала ніякіх вынікаў з прычыны рознага ад іншых гаспадарстваў становішча Савецкага Саюзу. Прадстаўнік СССР Вышынскі дамагаўся перадаць усё гэтыя каленія на зад Італіі, маючы ўкрытую мэту здаўшы пропагандовы посыпехі ў гэтай краіне, тады, калі заходнія гаспадарства пропанавалі іншое развязаныя справы гэтых каленіяў. Такім чынам 15 верасня размовы былі перарваныя без піякага рэзультату, і справа італьянскіх каленіяў будзе пастаўлена на парадку дня ЗН.

ПОМАЧ НЯМЕЧЧЫНЕ У ПЛЯНЕ МАРШАЛА

Эўрапейская Рада адбудовы прыгатавала часовы праект разьдзелу сумаў помачы паводле пляну Маршала для 16 эўрапейскіх гаспадарстваў на 1948—49 год. Найвышынскую суму, бо аж 1.263.000.000 даляраў, атрымае Вялікабрытанія, амэрыканскай й ангельскай зонах Нямеччыны 414 і французской зонах Нямеччыны 100 мільёнаў даляраў.

СУПРАЦЬ ІЛЮЗІЯЎ

Побач із Бэрлінскім канфліктом, палітычна ўвага ўсяго съвету занятая цяпер выпадкамі, што разыгрываюцца ўсіх амаль гаспадарствах-сатэлітах СССР, не выключаючы і ўсходнія Нямеччыны, якія знаходзяцца ў прычыновай сувязі з апошнімі падзеямі ў Бэрліне. Па той бок зялезнай заслоны насыпявае свайго роду «бунт» супраць палітыкі камінформу, будучага непасрэднай экспазытурай Москвы, «бунт», што праляўляецца на толькі сродкі недабітай яшчэ апазыцыі ў широкіх масах населніцтва, але й камуністычнай, прыводзячы да разломаў у камуністычных партыях Польшчы, Мадзяршчыны, Баўгарыі й Чэхаславаччыны, або навет да выхаду з-пад падпарацавання Маскве, як у Югаславіі. А ў адказ на гэта бачым тым, што ўзмоцненую хвалю ўрадавага тэрору, інспіраванага непасрэднай Саветамі, арыштаў, чыстак і ўсякіх іншых прыёмаў, ведамых з даўгагетнай савецкай практикі.

Усё гэта адбіваецца вялікімі рохамі у заходнім прэсе і выклікае мніства розных разражанняў і прыпушчанняў аж да наўных прадбачванняў магчымасці развалу ўсходніх блёку ўключна. У кожным выпадку нарастанье незадаваленія ў сатэліцткіх гаспадарствах пануючай там балішавіцкай систэмай, што ахапіла ў мясцовыя камуністычныя партыі, зъўляеца для публічнай апініі заходніх гаспадарстваў, неабзімленага яшчэ дастаткова з практикай і тактыкай балішавізму, абнадзейвачым мамантам, які — паводле гэтася апініі — можы бы прывесці да краху камінформаўска-кремлёўскай систэмы ў гэтых гаспадарствах і да іхнага пазароту да заходніх съвету.

Такія пагляды, абанёртыя на поўным наведанні балішавізму, зъўляюцца на толькі фальшывымі, але й моцна шкоднымі. Яны ўсыплююць чуинасць съвету на няўхільную Сальшавіцкую загрозу й ствараюць фантастычныя іллюзіі, што ў вабароне перад балішавізмам можна абыцьціца без збройнай фізычнай сілы.

Сутнасць апошніх падзеяў у сатэліцткіх гаспадарствах найлепши можам зразумець мы беларусы, як і ўсе іншыя народы, што знаходзяцца пад савецкай акупацый з самага пачатку й перажылі на собскай скуре ўсе ўніяльныя жахі. Што сяньня адбываецца ў зялезнай заслонай, ёсьць толькі пачаткам таго вялікага працэсу, які распачаўся на нашых землях ужо ў 1929 г. Й бесперыпніна ў той або іншай форме трывае да сяньняшніх дзён. Ды ў прычыны гэтага працэсу, што пачаўся ў нас перад дзвеўніццю гадамі, а ў сатэліцткіх гаспадарствах пачынаецца толькі сяньня, амаль што тая сіла.

Як ведама, спачатку сатэліцткія гаспадарства пагадзіліся ў сілу неабходнасці, хоць і неахвотна, з іхнім прылучэннем да савецкіх сферыў ўпрылізуў. Грамадзтвы гэтых краінаў уважалі, што, на гледзячы на гэта, яны змогуць захаваць сваю незалежнасць і дэ-макратычныя формы жыцця, веручы пры гэтым у сілу гарантій заходніх гаспадарстваў. Аднак, як ведама, расчараўаныя наступіла вельмі хутка. Насельніцтва гэтых краінаў пабачыла, што Москва ях толькі на думе распікаваць ягнае волі, але пасылядоўна ймкненца да поўнае саветызацыі гэтых краінаў, съпіхачоў іх да ролі звычайных правінцыяў Савецкага Саюзу.

І вось гэтае імкненне Саветаў да фактычнае ліквідацыі рошты незалежнасці сатэліцткіх гаспадарстваў пры часовым захаванні толькі ўніх формай і пры мусілі апошнія бараніцца. Побач з многімі іншымі, два асноўныя маманты сталіся непасрэдна прычынай гэтага «бунту»: утрыманыя нацыянальнага характару саваіх краёў, выразна заatakаванага генэральнаі лініі камінформу, і абарона перад сацыялізацый сельскага гаспадарства, якія наўхільна

СПРАВЫ ДП

КОЛЬКІ ВЫЕДЕЗД Ў ВЕРАСЬНІ?

Калі 9 тысячаў ДП мае выеміграваць у гэтым месцы за мора, а з гэтае колькасці больш палавіны з амэргледжана 11 караблём: 5 у Канаду з 4.000 эмігрантаў, рыханскае зоны Нямеччыны. Для гэтае мэты прадудз з 2.200 ДП у Аўстралію і 3 астальныя караблі адплынуць у Бразылію, Венэцуэлу ў Аргентыну. Кажны з гэтых апошніх забярэз па 800 чалавек. Таксама і ў верасьні будзе дзеяны паветраны траспарт у Венэцуэле, які перавязе звыш 1.000 чалавек. Апрача таго пакінцу Нямеччыну дробнымі группамі ў індывідуальна калі 2.000 асоб. Эміграцыйныя кантынгент з амэрыканскай зоны зь ліпеня месяца, які налічваў 7.000 чалавек, будзе перавышаны ў верасьні на 1.000 асоб.

(«Інфармацыя ПК ДП», № 49).

КОЛЬКАСЦЫ ПРАЦУЮЧЫХ Д. П.

Спасярод 156.560 працацдолных ДП у лягерах амэрыканскай зоны Нямеччыны 63.396 маюць сталую працу, а 7.958 наведаюць розныя прафесійныя курсы. Бальшыня, бо аж 46.080, працуе з даручэння IPO ў лягernай адміністрацыі, спэцыяльных галінах працы (фабракацыя вонраткі для ДП і пад.) або дабрадзеіных установах. Спасярод астальных калі 10.000 працуе самастойна, 4.833 прадаюць пры арміі ў нямецкай праамысловасці.

Студэнты прафесійных трохмесячных курсаў маюць 40 гадзінай заніткаў у тыдзень. 15 такіх курсаў утрымлівае IPO, 41 — спэцыяльная сусъветная арганізацыя і 2 — сусъветная царкоўная арганізацыя.

(«Інфармацыя ПК ДП», № 49).

КАРУЗІ ў НЯМЕЧЧЫНЕ

Старшыня амэрыканскай камісіі для прыняцця 200.000 Д. П. у Амэрыку У. Карузі 7.9.48 прыбыў у Нямеччыну, дзе правядзе нарады з вайсковымі й канзулярнымі ўладамі ў справе прысьпешання эміграцыі Д. П. у ЗША.

Сп. Карузі заявіў прадстаўніком прэзыдыента ў Франкфурце, што ўжо 3 кастрычніка мае выехаць у Амэрыку першы транспорт з эмігрантамі, якія атрымаюць візы на падставе новага эміграцыйнага закона. Прадбачыцца, што на працягу кастрычніка выедзед ў Задзіночаныя Штаты 1.900 асобаў. У Задзіночаных Штатах ёсьць мноства месца працы, дзе чакаюць на прыезд Д. П. Цяпер бе-закладна распачненца разгляда зложаных заяваў на атрыманыне віз.

ад народаў цывілізаваных, як французы, немцы, ангельцы, ці амэрыканцы, дзе каталіцкая ці пратастанцкая бальшыня па брацку жыве з вызнавальнікамі іншых рэлігій.

Калі-ж ходзіць аб ратаваныні праваслаўя сярод беларусаў, дык аб гэтым запраўды варта задумашца тым беларусам, каму справа гэтае зьяўляецца дарагой. Але для кожнага здорова думаючага зусім ясна, што ўратавацца праваслаўе на Беларусі і сярод беларусаў можна толькі аднымі шляхам — пры ўтрыманыні **Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царквы**, а не съпіханнем яго на рэйкі расейскага зарубежжа і польскага праваслаўя.

З выжэй сказанага ясна вынікае, які мой пагляд у царкоўных спраўах:

1. Ажыццяўленыне Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальтай Царквы.

2. Усамастойненіе Беларускай Каталіцкай Герархіі на тых самых асновах, як гэта ёсьць сярод іншых каталікоў у съвеце.

3. Поўная талеранцыя й пашана для ўсіх іншых ветравызначанынья на Беларусі.

9-ае пытаныне: Насавіце прэзыдэнта па тэстамэнту хоць аднай якой-небудзь краіны?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Цэлы шэраг і па простаму пэраданыні прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў, калі складаіся такія абставіны ў таго ці іншага народу, калі такі прэзыдэнт альяніяўся на чужой тэрыторыі, а народ ня меў магчымасці выскказаць у гэтым пытаныні вольна і свабодна сваю волю.

Напрыклад — пасылья съмерці Прэзыдэнта Украіны—Пятніці — аблія ягонае становішча прэм'ер міністру Д. А. Лявіцкі (навет без тэстамэнту), і ў украінцаў ягонія паўнамоцтвы не дыскутуюцца і не паўстае пытаныне аб перавыбарах прэзыдэнта на эміграцыі.

Другі прыклад — польскі Прэзыдэнт Масьціцкі пэрадаў свае паўнамоцтвы за жыцця яшчэ, апынуўшыся ў Швайцарыі, Рачкевічу, а прэзыдэнт Рачкевіч, уміраючы, Залескаму.

Аж трэ разы адбылася тэстамэнтальным парадкам перадача прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў у гішпанскіх рэспубліканцаў, урад якіх вызнаеца законным «до юра» шэрагам дзяржаваў съвету, а ў тым ліку і Савецкім Саюзам зь ягонымі сателітамі.

Французскі прэзыдэнт Лебрэн, захацеўшы падацца ў вадстаўку, але калі пры акупациі Францыі немцамі і ваенных абставінах перавыбары былі немагчымыя, пэрадаў свае паўнамоцтвы маршалу Пэтэну. У балтыскіх народаў практикуеца сяньне тое самае.

Адным словам такі способ пераданыя прэзыдэнцкіх паўнамоцтваў пры немагчымасці правядзення вольных і свабодных выбараў на бацькаўшчыне ўвайшоў ўжо ў звычэйвае міжнароднае права, якое нікім не квэстыянуеца.

Мы бэзэнэраўцы нічога тады новага ня выдумалі і занінасць тэстамэнту сп. Прэзыдэнта В. Захаркі з гледзішча міжнароднага права ня толькі не слабейшая, але навет, у прыраўнаныні да некаторых выпадкаў у

АДКРЫТЫ ЛІСТ ДА СП. Р. АСТРОЎСКАГА ПАВАЖАНЫ СПАДАРУ!

У сувязі з нападам на мяне Вашага лістка № 20, што завецца «BIC», я пастаравіў звязніцца да Вас з тых простых матываў, што на гэтым «згнілым» дэмакратычным заходзе, як гэта Вы яшчэ ў 1944 г. казалі, прыніша, што калі сабака, хоць-бы і спатайка, какос пакусае, адказаць за гэта наясе гаспадар.

У пашквілі, надрукаваным на мяне у гэтым Вашым «воргане», трусыліў й нясумлены аўтар імкненца звязніцца звязніцца маё імя, а як прычыну выкарыстаў той факт, што у № 22(25) «Бацькаўшчыны» быў надрукаваны артыкул пад загалоўкам: «Хто загубіў Другі Кангрэс?», які быў падпісаны літарамі «У. Ш.». Для «найдэмакратычнейшай» і «найпраўдaluబнейшай» Вашай прэзыдыёне гэта дастаткова, каб да літараў «У. Ш.» прычапіцца маё імя з прозвішчам і ачарніцца маю асобу.

Я на гэтым месцы ўрачыста заляжуло, што гэнака артыкулу на пісаў і не падпісаў, а значыць усе аўтавацьчаныні, звязаныя з яго зъмесцам, из мяне кранаюць Апраўдыванье выстаўленых там тэзэў пакідаю аўтару. Я із свайго боку хачу адказаць на тая паклёніш, што я маю звязніцца зъместам аргыкулу і якія імкніцца здыскваліфікацца мяне, як чалавека й грамадзяніна.

Заяўляю, што сябрам БНР ніколі ня быў і ня меў з ёю ніякага контакту, а аб тым, што быў кандыдатам у гэту партыю, даведаўся толькі з Вашага «воргану». Дзеля таго й ня мог я пралазіць у гэту партыю яшчэ ў 1944 годзе, як «бальшавіцкі агент для ўздыму Кангрэсу». Зрэштада я, Спадар, на Вашай натуры й на так хутка, не падумаўшы, кудысь лезу. Навет на «2-гі Кангрэс» напэўна ня быў-бы, каб Вы мяне раней належкі пайнфармавалі аб tym, чым у запраўдніці меў

ЗЬЕЗД Д. П. — ЖУРНАЛІСТЫХ

7.9.48 адбыўся ў Бад-Кісінген агульны зъезд Саюзу ліцэнцыянаванія Д. П. — Прэзыдыент падзелам прадстаўніцтвамі ад беларусаў, калмыкоў, летувісаў, латышоў, мадзіраў, палякоў, расейцаў, украінцаў, эстанцаў і югаславаў. На парадку дня стаялі спраўы арганізацыйныя, фінансавыя, а таксама пытаныне далейшага вядзенія выдаванія Саюзам у нямецкай мове газеты «Ім Аўслінд». Зъезд прыняў колькі важных пастаноў на асноўных пытанынях парадку дня, якія дазволяюць уцякаць прэсе амэрыканскіх зоны арганізація асліці фінансавыя крыйзис і гэтым утрымаць здабытых Саюзам палітычныя пазыцыі.

быць гэны Ваш «2-гі Кангрэс». Я пэўны, што гэта паступіла-б і бальшыня іншых удзельнікаў «2-га Кангрэсу».

Што да прыўманыні ўдзелу ў галасаваныні, — гэта гараж зусім на «2-гі Кангрэс» ня было, а што да авацыяў, то добра памятаю, што ў двух выпадках асліўва на пляскаву я ў далоні, а гэта: калі якіс з удзельнікаў крикнуў: «хай жыве наш дажывотні прэзыдэнт Астроўскі», а другі раз, калі Вы, колькі хвілін пазней, заяўлі, што дэклараце ад «імя беларускага народу выпіць горкую чару з Немцамі да дна» і гэта далей... Памятаце?

Мая прымітывная мэнтальнасць ня ўмела тады зразумець, як можна было ў сур'ёз прыўманыць гэтымі праноўкі? А ў другім выпадку дэкларацію пад адрасам немцаў аб «горкай чары» ўважаю я хлуснёю й права-каціяй, бо народ наш яшчэ ў 1941 годзе, на прададні вайны Гітлера із Сталінам, выражала сваю думку ў іншых словах, а іменна: «Дай Божа, каб Гітлер Сталіна разьбіў, а каб Гітлера пярун забіў». І я пэўны, што каб із усходу не бальшавікі ўшли, а амэрыканцы ці ангельцы, ня шмат немцаў вышла-б жывімі з Беларусі.

Урошце, што да пагрозы мне аб заплате жыццём, я павінен сказаць Вам, спадар Астроўскі, што я менш баюся съмерці, чым Вы. Но калі Вы сядзелі ў польскім лягеры пад чужым прозвішчам і бяздзідзейна «прыглядаліся», як сённяшнія «крывічы» будзілі здэзарыентаваныя тэрорам масы съмляй глядзець на будучыню, а мо і прыглядаліся, ці ня йдзе там якіс з агентаў і на Вас, я ўжо два з палавінай гады адкрыта бараніў сотню нашых родзіцай ад фізычнага зыніштажэння цераз НКВД ці маральны загубы ў польскіх лягерах ДП. Даўж-жа на Вас судзіць мае грамадзкія вартасты.

Больш Вы не знайшлі паклёніш на мяне, але я на Вас, не паклёніш, але праўды шмат мог-бы напісаць.

Прашу на будучыню больш лічыцца з прадай, а сваіх аднадумнікаў «трымаць пры халіве», як кажа беларуская народная прыказка.

Да сваіх-жа асабістых знаёмых, якія яшчэ нясьведама трымаюцца зарубежжа, звязніца з гарачым заклікам падумаць над метадамі, якімі гэтыя людзі ачэрніваюць усё беларуское, і зрабіць з гэтага адпаведныя вывады.

Парыж, 27.8.1948.

Уладзімер Шыманец.

цам Рада БНР складаеца выключна з аднай нейкай партыі «крывічоў», якай, — як я казаў раней — наагул ня існуе. Рада БНР налічвае сяньня на 150 чалавек. Гэта прадстаўнікі ці існаваўшы палітычныя партыі ў Беларусі (БНР, нацыянал-дэмакраты, хрысьціянская дэмакратыя і інш.), ці існуючыя сяньня на эміграцыі, а ў бальшыні гэта беспартыйныя, якіх можна было-б называць проста беларускімі патрыётамі, рэспубліканцамі-незалежнікамі.. Няма таму абсалютна чаго бяціцца тым беларусам, якія, застаюцца паза кадрамі Рады БНР, думаюць, што калі-б яны прыўшлі да Рады, дык іх-бы там захлынула нейкай «крывічкай» партыя. Дэльверы Рады БНР не зачынены для кожнага дзеялага і сумленага беларускага патрыёта, дэмакрата й рэспубліканца. Гэта вы бачылі хоць-бы з прыкладу выбараў і пасылкі дэлегатаў у Раду БНР беларусамі французскіх зоны з Бэльгіі, Англіі і г. д. Ніводнаму з прадстаўленых нам дэлегатаў у прыиме да Рады я не было адмоўлена і на будзе адмоўлена, паколькі іх выбіралі запраўды беларускія арганізацыі й установы.

13-ае пытаныне: Які вораг для Беларусі больш страшны: палякі ці ўласціўцы?

Адказ сп. Прэзыдэнта: Ні тыя ні другія ня будуць нам страшныя, калі беларуская грамадзянка, съведомая сваіх мэтаў і верна сваім незалежніцкім ідэалам, скансалядзеца ў вадзін наш вызвольны фронт. Ступень-жа варожасці да нас тых іншых нашых суседзяў мусіць быць тым, якія съвэрэнінасці і нашых граніц. Сярод польскіх палітычных дзеячоў спатыкаеца ўжо аднайшыні. Гэта-ж нашая вонкавая палітыка мусіць быць і ў дачыненіі да ўсіх нашых суседзяў. Во заданьнем кожнага палітыка наагул — рабіць усе выслікі, каб абараніць свае інтарэсы мірным дыпламатычным шляхам. Я вельмі-б цешыўся, калі-б і між расейцаў знойдзілася хоць маленчыя групка такіх дзеячоў, якія павяля-б працу сярод сваіх суродзіці на кірунку адмаленія імі ад наяшчыннасці і нашыя землі. Я перакананы, што ўсе тыя палітыкі й не палітыкі з Заходу і Усходу, што яшчэ на выжылі сваіх агрэсіўных апэтытаў, рабіць ці пазней будуць змушаны ад іх адраціць, да гэта гэ

Зь Беларускага Жыцьця

ДОБРАЯ ІНІЦІЯТИВА БЕЛАРУСАЎ У КАНАДЗЕ

У Канадзе знаходзіцца паважная колькасць беларусаў: бальшыня іх — гэта старыя эмігранты, што прыбылі сюды перад вайной або яшчэ шмат раней, і мяншыня — гэта новая паваенная эміграцыя. На яе складаюцца беларусы, што прыбылі сюды з польскай арміі ў Ангельшчыне на контракты двухгадовае працы на сельскай гаспадарцы, і тыя, што прыхалі з Нямеччыны на дзесяцімесячныя контракты працы ў лясох, капальнях і інш.

Калі ходзіць пра старую эміграцыю, дык яна ў ладнай меры зрусыфіканая, або, што яшчэ горш, скамунізаваная, а дзеля гэтага яе ня толькі пакуль што нельга выкарыстаць у грамадзкай працы, але яшчэ многа трэба над ёю працаўцаць. Вось гэта, між іншых грамадzkих заданьняў, і ставяць за галоўны свой абазвак новыя беларускія эмігранты, людзі ідэйных і нацыянальных съведамыя. Так як іх у Канадзе яшчэ ня шмат, пры гэтым будучы звязанымі контрактамі зь месцамі сваёй працы ў расцееніі па ўсей вялізарнай краіне, яны дагэтуль ня мелі магчымасці стварыць тут сваёй арганізацыі, якая гуртавала-б усіх беларусаў у Канадзе.

Але гэта не абазначае, што ў Канадзе не праводзіцца беларуская арганізація праца. Наадварот, яна вядзеца і дае большыя вынікі, чымсьці ў некаторых іншых краінах, дзе ўжо навет ад даўжайшага часу існуе беларуская арганізацыя.

Улетку мінулага году прыехаў у Канаду сп. К. Акула й на прапанову Згуртаваныя Беларусаў у Вялікабрытаніі ўзлі на сябе ціжар лучнасці паміж беларусамі ў Канадзе ў ініцыятыву іхнага зарганізаўнанія. Трэба прызнаць, што сп. Акула бліскуча вывязаўся із свайго заданьня. Ен навязаў тут лучнасць з усімі съведамыя беларусамі ў нашымі арганізацыямі ў Эўропе, шырака павёў акцыю помачы беларусам у Нямеччыне, добра рэдагуе месячны часопіс «Беларускі

Эмігрант», які стаіць на высокім іდэялітичным узроўні звязлісцца цэнтрам сувязі паміж канадскімі беларусамі і іхнімі суродзічамі ў Эўропе.

Апошнім часам сп. Акула разам із сваімі супрацоўнікамі прыступіў да канкрэтнай рэалізацыі даўно пасыпелага праекту — стварэння беларускай цэнтральнай арганізацыі ў Канадзе. Дзеля таго, што ў многіх новапрыхашоўшых сюды беларусаў контракты ўжо кончыліся, у іншых хутка кончыцца, яны будуць мець сваёны выбар месца жыхарства ў працы ў Канадзе. Дзеля гэтага вядзеца акцыя за асяленыне іх у вадным цэнтральным пункце Канады, на які прапануецца выбраць горад Торонто. Там-же хутка мае паўстаць беларуская арганізацыя.

«Справа арганізацыі беларусаў у Канадзе на церпіц адкладу. Гэта звязана з агульнай палітычнай-грамадзкой сітуацыяй нашай эміграцыі. Мы, беларусы з Канады, знаходзімся ў сітуацыі мо найлепшай парыўнаны да нашых суродзічоў ува ўсіх іншых краінах сьвету. Галоўнае — матарыяльна ня толькі на церпім нястачаў, але яшчэ здольны памагчы іншым, апрача таго карыстаемся з усіх прывілеяў заходніх дэмакратый. Апошнім-жа часам сітуацыя нашых суродзічоў у Нямеччыне выдатна пагоршылася. Сюды наплываюць лісты з просьбамі аб дапамозе. Гэтая дапамога і будзе нашым першым абазваком. Як найхутчайшае зарганізаўнаніе тутэйшых беларусаў ляжыць таксама ў інтаресе нашай эміграцыі ў нашага народу й з пункту гледжання палітычнага». — піша сп. Акула ў вартыкуле «Нельга адкладаць», зъмешчаным у Но. 7 «Беларускага Эмігранта».

Пішучы аб гэтых прыгожых праектах нашых суродзічоў у Канадзе, мы верым, што яны хутка будуць звязаныя. Гэтага мы ім жадаем ад нашага шчылага беларускага сэруца.

С. Сініца.

У БЕЛЫ ДОМ ПРЫБЫЎ ПАСОЛ... ФАНТАСТЫЧНАЯ НАВЭЛЯ З ПРАУДАПАДОБНЫМ ЗЬМЕСТАМ

Ад Рэдакцыі: Пад такім загалоўкам амэрыканскі тыднёвік «Кольер» памясыць фантастычную навэлю, якая звязлівецца з маскаваным заклікам да пільнасці. З гледзішча на арыгінальнасць і фантастычнасць ейнае фабулы ды на вялікую сэнсацыю, якую яна выклікала ў Амерыцы, прадрукуюць яе тут за газетай «Недзяля».

Прэзыдэнт Задзіночаных Штатаў Амерыкі толькі што зьбіраўся пакінуць свой кабінет і ѹсыці сънедаць, як яго паведамілі, што ў Белы Дом прыбыў пасол Мітурскі, які жадае бачыцца з прэзыдэнтам у съпесінай й вельмі важнай справе. Зацікаўлены прэзыдэнт, каб не парушыць праўліві міжнароднае ветлівасці, загадаў прапрасіць пасла ў кабінет.

— Спадару прэзыдэнце, — пачаў пасол, — я маю паведамленыя ад майго ўраду, якое павінна астацца ў поўнай тайніцы. Я вельмі прашу спадара прэзыдэнта на прыватную размову.

— Калі ласка, — адказаў прэзыдэнт, — пойдзем у мой працоўны пакой.

За 15 хвілінаў пасол ад'ехаў. Прэзыдэнт паклікаў двох сакратароў. Аднаму ён сказаў:

— Вылічіце наступны нумар тэлефону й передайце вось такія пытаныні. Зрабіце гэта безадкладна і як найхутчай прынясіце мне адказы.

Другому сакратару прэзыдэнт сказаў:

— Зараз-ж жа запрасіце ўсіх сяброў кабінету ў шэфа Генэральнаага Штабу на надзвычайнае паседжаньне.

Кабінет сабраўся за гадзіну пасля таго, як пасол Мітурскі пакінуў Белы Дом. Перад прэзыдэнтам ляжалі два дакументы: паведамленыя пасла ў адказы на тэлефонныя запытаныні.

Узяўшы першы дакумент, прэзыдэнт сказаў:

— Джэнтэльмены! Я запрасіў Вас сюды дзеля таго, што наш край неспадзявалася апынуўся перад такою страшнай і раптоўнай небяспекай, якую яшчэ ня знала наша гісторыя. Пасол Мітурскі з гадзіну таму наўвеяў Белы Дом з нотаю свайго ўраду. Я прачытаю яе Вам:

«Яго Экзэленцыі Прэзыдэнту Задзіночаных Штатаў.

На працягу многіх месяцаў нашыя краі ўсімі сіламі намагаліся дайсці да паразумення ў забясьпеччы мі на ўсім съвеце. Мы нічога ў гэтым не дасягнулі. Дзіве нашыя ідэалёгі ія могуць жыць у згодзе на аднай і тэй самай пляніце. Прадаўжаныне змаганьня ў збрэсні нашых краёў можа канец кансцюю прывесці да поўнага зынішчэння абедзвююх нацыяў і нашых саюзьнікаў. Мы ўважаем за бескарыснае прадаўжаньне нашыя дыпламатычныя спрэчкі, тады, калі ўсе нашыя праблемы могуць быць развязаныя зусім проста. Тады мы ўжылі наступныхахахадаў:

1. 12 самалётаў тыпу B-29 з аднакамі арміі ЗША, але з нашаю камандою, кожны з трывамі атамнымі бомбамі прызямліцца ў такіх гарадох: Сан-Францыско, Лёс-Анжэлес, Сэн-Люі, Канзас-Сіті, Вашынгтон, Пітсбург, Дэтройт, Новы-Орлеан, Філадэльфія, Бостон, Нью-Ёрк і Чыкаго.

2. Адразу пасля прызямленняні кожны самалёт зустрэлі трэці грузавы аўтамабіль амэрыканскага вайсковага тыпу. Кожны аўтамабіль узяў з самалётаў па аднай атамнай бомбе. Гэтыя аўтамабіль былі кіраваныя прыхильнімі да нашага ўраду амэрыканскімі грамадзянамі, якія даставілі бомбы ў стратэгічныя пункты у кожным із успомненых гарадоў».

Тут чытаныне презыдэнта перарваў міністар абароны:

— Але-ж гэта немагчыма, — сказаў ён, — нашыя органы бысьпекі...

— Я сказаў паслу Мітурскому, што гэта немагчыма, — адказаў прэзыдэнт, — але ён адказаў, што мы былі-б звязанымі, калі-б даведаліся, колькі людзей з органаў дзяржаўнае бысьпекі звязаныя іхнімі прыхильнікамі...

— Але-ж вайсковыя аўтамабілі!.. — пачаў быў шэф Генэральнаага Штабу.

— Мы ўжо прадалі тысячи іх прыватным асобам па ўсей краіне — сказаў прэзыдэнт.

— Амерыканскія вайсковыя ўніформы цяпер можна знайсці на ўсім съвеце. Ці здаецца гэта магчымым, ці не, але гэта можа стацца. Я праверыў тэлефанічна гэтыя паведамленыя пасла. Гэтыя лётнікі B-29 сігналізавалі аварыі сваіх машын і дасталі дазвол прыземліцца. Ніводнае з лётавішчаў павет не дапытала іх.

Больш ужо нікто не перарываў прэзыдэнта, і ён прадаўчы чытаць далей:

«Бомбы цяпер ужо на прызначаных мясцох.

А таму мы вымагаем ад Вас, як Прэзыдэнта Задзіночаных Штатаў:

1. Загадаць разбройцца амэрыканскай арміі, флёту й вайсковым аб'ектам.

2. Загадаць паветраным сілам аставацца на зямлі.

3. Выдаць загад ваенным караблём плысці ў найбліжэйшай парты ў чакацца напачынных далейшых распрадажэнняў.

4. Загадаць усім акупацыйным амэрыканскім адзінкам у іншых краінах безадкладна скласці збрюю і прыгатавацца да сустрэчы нашых высокіх афіцэроў, якія мусіць прыніцаць іхнае падданыне.

5. Паведаміць церас радыё Вашас насељніцтва, што найменшы супраціў выклікае катастрофу ў успомненых гарадох, ахвяраю якія станеца іхнае насељніцтва.

6. Паведаміць таксама насељніцтва, што нашыя прадстаўнікі перарабяруць урадаваныне Задзіночанымі Штатамі заўтра апаўдні. Амерыканскія грамадзяніе, што сымпатызуюць нашаму ўраду, адначасна маюць обяняць кіруючыя становішчы ў ўсіх гарадох і насељеных пунктах Амерыкі.

7. Загадаць Вашым грамадзянам здаць собескую збрюю нашым прадстаўнікам.

8. Паведаміць насељніцтва, што нашая адміністрацыя й войска пачнуць прыбыць да гарадоў, якія звязаныя з гарадамі заўтра апаўдні. Яны высадзяцца ў Бастоне, Нью-Ёрку і ў гарадах заходняга ўзьбярэжжа. Іхнія высадкі павінны адбыцца без перашкодаў.

Пане Прэзыдэнце, гэтыя ультыматум мусіць быць прынятых або адкінутых на працягу двух гарадзін з таго моманту, калі наш пасол перадацца яго ў Вашынгтон.

Калі-ж ён будзе адкінутым або астанеца без адказу ў вышэй азначаным тэрміне, нашая акцыя разочароўвацца. Тры атамныя бомбы выбухнуць у Нью-Ёрку за 30 хвілін. Бомбы ў 11 іншых гарадох выбухнуць на 15 хвілінаў пазней.

На працягу некалькіх сёкунд ўсі гарады ўзяцца да падаўчы чытальнікаў. На працягу 12 найважнейшых індустрыяльных, вайсковых і камунікацыйных цэнтраў ды адміністрацыйных асяродкаў. Пры гэтым згіне 10 мільёнаў амэрыканцаў».

Прэзыдэнт асыцярожна паклаў дакумент на стол пісайдар сабою.

— Джэнтэльмены, — сказаў ён, — такая ёсьць сітуацыя. Нам астаецца менш гадзіны часу. Што маем рабіць?

КАМПАЗЫТАР КУЛІКОВІЧ ЦЯЖКА ХВОРЫ

Дзе нас дайна сунвая вестка, што кірана ведамыя ўзслужжыла беларускі кампазытар Мікалай Куліковіч, аўтар некалькіх лепіх беларускіх операў, цэлкам анонім часам падчас гастроляў ў Беларускім Тэатрам Эстрады ў Аўзбургу стаўся ахвяраю нешчаслівага выніку, у выніку якога спаткала яго цяжкае пакалечэнне.

Кампазытар Куліковіч паслья апрацы знаходзіца піпер у шпіталі ў Аўзбургу.

Падаючы аб гэтым да ведама нашага грамадзянства, Беларускі Нацыянальны Камітэт і Рэдакцыя выкарыстоўвае гэтым сваё глыбокое спачуванье спадару Куліковічу ѹ ягонай сям'і ды жадае яму як найхутчайшага выздарыўленія.

ДА НАШЫХ ЧЫТАЧОЎ

Гэтым ветліва просім нашых чытачоў безадкладна ўрэгуляваць падпіску на «Бацькаўшчыну», бо толькі таім спосабам нашая газета здолеет рэгулярна выходитці.

Падпіска на год каштует 14 н. марак, на паўгода — 7 н. марак, на 3 месяцы — 3,50 н. марак. Тыя, што аплацяць падпіску згары на цэлы год, атрымаюць бясплатную прэмію ў якасці трох беларускіх кніжак. Тыя, што аплацяць падпіску на паўгода, атрымаюць адну кніжку, як прэмію.